

ANALYYSI

Mobiilimaksaminen yleistyy Suomessa ennätysvauhdilla – silti ero muihin Pohjoismaihin on huomattava

24.5.2022 – Analyysi – Raha ja maksaminen

Johanna Schreck
Vanhempi ekonomisti

Meri Sintonen

Suomi on muiden Pohjoismaiden kanssa edistyneimpiä maita digitalisoitumisessa. Vuoden 2021 lopussa 93 prosenttia 16–74-vuotiasta suomalaisista käytti älypuhelinta. Älypuhelimet ovat mullistaneet monia arkisia toimintatapojamme, eikä maksaminen ole tässä suhteessa poikkeus. Älypuhelisten maksusovellusten kehitys on jo pidempään jatkunut trendi, mutta vasta viime vuosina ne ovat lyöneet läpi Suomessa. Voimakkaasta kasvusta huolimatta mobiilimaksaminen on Suomessa edelleen muita Pohjoismaita selvästi vähäisempää.

Tässä artikkelissa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajien omia eivätkä välttämättä edusta Suomen Pankin näkemystä.

Mitä mobiilimaksamisella tarkoitetaan?

Mobiilimaksamisella tarkoitetaan tavallisesti mobiililaitteella, kuten älypuhelimella tai -kellolla, tapahtuvaa maksamista. Mobiilimaksamista varten kuluttajalla tulee olla puhelimeen ladattu sovellus, jolla voidaan hallita kortti- ja/tai tilitietoja sekä käynnistää maksuja. Mobiilimaksusovelluksilla voi muun muassa maksaa kaupan kassalla ja verkossa sekä siirtää rahaa toiselle käyttäjälle. Maksutapahtuman summa veloitetaan yleensä maksukortilta tai suoraan omalta pankkitililtä. Vaikka mobiilimaksaminen perustuu pitkälti perinteisiin kortteihin ja tilisiirtoihin, pidetään sitä erillisenä tapana maksaa, koska maksukokemus on kuluttajan näkökulmasta erilainen.

Mobiilimaksamisen markkinoilla toimii sekä kotimaisia että ulkomaisia yrityksiä. Suomessa tarjolla olevia mobiilimaksusovelluksia ovat muun muassa MobilePay, Pivo, Paypal, Siirto, Apple Pay ja Google Pay (infolaatikko 1). Mobiilimaksamiseen käytettäviä sovelluksia, joihin voidaan tallentaa maksukortteja, pankkitilitietoja tai rahaa, kutsutaan usein myös mobiililompakoiksi. Joihinkin mobiililompakoihin voi myös tallentaa esimerkiksi matkalippuja, joidenkin kauppojen kanta-asiakaskortteja tai lahjakortteja sekä muita dokumentteja.

Suomessa käytössä olevia mobiilimaksusovelluksia

MobilePay on alun perin Danske Bankin kehittämä mobiilimaksusovellus, jota voivat käyttää myös muiden pankkien asiakkaat. Sovellus on yleistynyt erityisesti henkilöiden välisen maksamisen kautta. Nykyään sitä voi käyttää myös muun muassa ostosten maksamiseen joissakin kivijalkaliikkeissä sekä verkkokaupoissa. Kivijalkakaupassa maksaessa sovellus hyödyntää bluetooth-yhteyttä tai QR-koodia. Maksu veloitetaan joko sovellukseen liitettyltä maksukortilta tai suoraan tililtä käyttäjän pankista riippuen.

Google Pay on Googlen kehittämä mobiilimaksusovellus Android-laitteille. Jotta Google Payn voi ottaa käyttöön, täytyy kuluttajalla olla sovelluksen kanssa yhteensopiva kortti. Nykyisin Google Pay -sovellukseen on mahdollista liittää useimpien Suomessa toimivien pankkien maksukortti. Sovellusta voi käyttää monissa verkkokaupoissa tai kivijalkaliikkeissä lähimaksun tapaan. Kaupan kassalla maksaessa sovellus hyödyntää NFC-teknologiaa.

Apple Pay on Applen oma mobiilimaksusovellus, joka toimii ainoastaan Applen laitteissa. Jotta Apple Payn voi ottaa käyttöön, täytyy kuluttajalla olla sovelluksen kanssa yhteensopiva kortti. Nykyisin Apple Pay -sovellukseen on mahdollista liittää useimpien suomalaispankkien maksukortti. Sovellusta voi käyttää monissa verkkokaupoissa tai kivijalkaliikkeissä lähimaksun tapaan. Kaupan kassalla maksaessa sovellus hyödyntää NFC-teknologiaa.

Pivo on alun perin Osuuspankin markkinoille tuoma mobiilimaksusovellus, joka on kaikkien Suomessa toimivien pankkien asiakkaiden käytettävissä. Sovellukseen voi tallentaa kortti- tai tilitiedot, minkä jälkeen sitä voi käyttää henkilöiden välisen maksamisen lisäksi esimerkiksi monissa verkkokaupoissa. Maksu veloitetaan joko sovellukseen liitettyltä maksukortilta tai pankkitililtä käyttäjän pankista riippuen.

Siirto on reaaliaikainen mobiilimaksujärjestelmä, jonka toteutuksesta vastaa Automatia. Siirto-maksuja voi tehdä tällä hetkellä OP-mobiililla, Pivolla ja Nordean Siirto-sovelluksella. Sovelluksilla voi siirtää ja vastaanottaa rahaa Siirto-käyttäjien välillä, vaikka heillä olisi eri sovellus käytössään. Nordean ja Osuuspankin asiakkaiden välillä rahansiirto tapahtuu reaaliaikaisesti. Siirrolla voi maksaa myös verkkokaupoissa, jotka ovat ottaneet maksutavan käyttöön.

Paypal on yhdysvaltalainen mobiilimaksupalvelu, johon voi liittää maksukortin, pankkitilin tai siirtää rahaa ensin omalta tililtä. PayPal on ollut erityisen suosittu maksutapa verkkokaupoissa, mutta sovelluksella voi myös siirtää ja vastaanottaa rahaa käyttäjien välillä sekä maksaa joissain kaupoissa QR-koodia käyttäen.

Mobiilimaksamiseen liittyvät termit eivät ole kuitenkaan vakiintuneita. Tämä voi johtua osittain siitä, että osa tarjolla olevista mobiilimaksamisen ratkaisuksista soveltuu lähinnä rahansiirtoon henkilöltä toiselle ja osaa voi käyttää ainoastaan maksamiseen kivijalkaliikkeissä tai verkkokaupassa. Käyttökohteiden lisäksi sovellusten hyödyntämissä teknologioissa on joitakin eroja (infolaatikko 2). Myös se, voidaanko sovellukseen liittää maksukortteja, tilitietoja vai molempia, riippuu käytetystä sovelluksesta.

Mobiilimaksamiseen liittyvät lähimaksuteknologiat

Bluetooth on radiotekniikkaan perustuva lyhyen kantaman tiedonsiirtotekniikka, jonka avulla laitteet voivat kommunikoida langattomasti. Maksusovellukset hyödyntävät BLE-teknikkaa (Bluetooth Low Energy) silloin kun maksu suoritetaan kaupan kassalla. Tällaisessa tilanteessa maksusovellus on ensin avattava puhelimella, jonka jälkeen puhelin viedään maksupäätteen lähelle ja maksu hyväksytään sovelluksessa.

NFC (Near Field Communication) on hyvin lyhyille etäisyyksille tarkoitettu tiedonsiirtotekniikka, joka perustuu radiosignaaliin. NFC-teknologian tärkeimmät käyttösovellukset liittyvät kontaktittomaan maksamiseen, jolloin NFC-tiedonsiirtoa hyödynnetään maksukortin ja maksupäätteen tai matkapuhelimen ja maksupäätteen välillä. Maksupäätteet, jotka mahdollistavat lähimaksun kortilla, voivat ottaa vastaan myös NFC-teknologiaan pohjautuvia mobiilimaksutapoja. Yhteys muodostetaan viemällä puhelin lähimaksukortin tapaan maksupäätteen lähelle maksun suorittamiseksi.

QR-koodi on viivakoodia kehittyneempi kuviokoodi, joihin on mahdollista tallentaa paljon tietoa. QR-koodin voi lukea puhelimella, minkä jälkeen se toimii koodin tarjoaman tiedon mukaan, esimerkiksi avaa verkkosivun tai siirtyä tiettyyn sovellukseen. Mobiilimaksamisessa QR-koodia voidaan hyödyntää maksajan tai maksunsaajan tunnistamiseen. QR-koodit voivat olla joko staattisia tai dynaamisia. Dynaamiseen QR-koodiin on mahdollista sisällyttää myös tieto esimerkiksi maksun summasta. Suomessa QR-koodeja hyödynnetään toistaiseksi verrattain vähän, mutta esimerkiksi Tanskassa ja Kiinassa niiden käyttö maksamisessa on hyvin yleistä.

Laajemmassa merkityksessä mobiilimaksamiseksi voidaan nimittää kaikkia sellaisia maksutapoja, joissa mobiililaite toimii jollain tavalla apuna maksamisessa. Esimerkiksi pankkien tarjoamilla mobiilipankkisovelluksilla tehdyt tapahtumat voidaan kuluttajan näkökulmasta mieltää myös mobiilimaksamiseksi. Alan toimijoiden keskuudessa näitä ei kuitenkaan tyypillisesti luokitella mobiilimaksuiksi, sillä mobiilipankkisovellus nähdään oikeastaan vain vaihtoehtoisen rajapintana perinteiselle verkkopankille.

Mobiilipankkisovellusten tarkastelu on siten rajattu tämän selvityksen ulkopuolelle. Sama koskee myös pankkien omia lompakkosovelluksia, joilla voidaan lähinnä hallita kortti- ja tilitietoja, mutta ei varsinaisesti maksaa.

Verkkokaupan ja mobiilimaksamisen raja on myös hämärtynyt, kun verkko-ostoksia voi maksaa mobiilisovelluksilla ja mobiilisovelluksilla tehdä verkko-ostoksia. Esimerkiksi useissa ruokalähettiläpalveluissa tai liikkumisen sovelluksissa on mahdollista tehdä ostoksia ilman korttitietojen syöttämistä jokaisen ostotapahtuman yhteydessä. Tällaisten niin kutsuttujen in-app-maksujen ei kuitenkaan ajatella olevan mobiilimaksamista, jos maksu tehdään perinteisiä maksuvälineitä käyttäen eikä erillisen mobiilimaksupalvelun kautta. Mobiilimaksamiseksi voidaan joissain yhteyksissä luokitella myös puhelinlaskun yhteydessä veloitettavat ostokset. Tässä selvityksessä mobiilimaksamisella viitataan kuitenkin vain sellaisiin maksuvälineisiin, jotka on rakennettu puhtaasti mobiililaitteille.

Tämän selvityksen tavoitteena on luoda yleiskatsaus mobiilimaksamiseen ja sen kehitykseen Suomessa. Selvityksessä esitetyt havainnot perustuvat Suomen Pankin maaliskuussa 2022 teettämään kuluttajille suunnattuun kyselyyn sekä pankeilta, mobiilimaksupalveluiden tarjoajilta ja kauppiailta saatuihin tietoihin. Kokonaisvaltaisen kuvan muodostamiseksi kevään 2022 aikana haastateltiin seuraavia toimijoita: Nordea, Osuuspankki, MobilePay, Automatia, Apple, Klarna, SOK, Kesko ja Lidl.

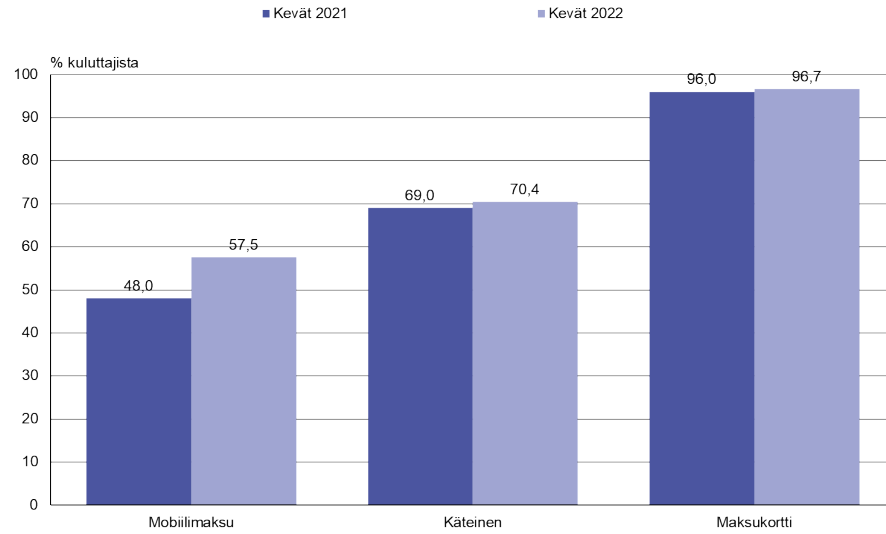
Mobiilimaksamisen suosio kasvaa Suomessa nyt ennätysvauhdilla

Mobiilimaksaminen on nyt selvästi lyönyt läpi Suomessa. Suomen Pankin kuluttajakyselyn perusteella suurin osa suomalaisista käyttää jo mobiilimaksuja: 58 prosenttia 15–79-vuotiaista suomalaisista käytti jotain mobiilimaksusovellusta maaliskuussa 2022 (kuva 1). Osuus oli lähes 10 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuosi sitten vastaavaan aikaan. Mobiilimaksamisen nopeasta yleistymisestä huolimatta käteinen oli kuitenkin edelleen toiseksi käytetyin maksutapa korttimaksujen jälkeen. Kuluttajakysely on Suomen Pankin vuosittain tilaama tutkimus suomalaisten käteisen ja muiden maksutapojen käytöstä^[1]. Viimeisimmässä maaliskuussa toteutetussa kyselyssä keskityttiin erityisesti mobiilimaksamiseen.

1. Kuluttajakysely on Suomen Pankin vuosittain tilaama tutkimus vuodesta 2007 alkaen. Kohderyhmään kuuluvat 15–79-vuotiaat henkilöt. Tutkimukseen haastatellaan noin 500:aa kohderyhmään kuuluvaa henkilöä eri puolilla Suomea.

Kuvio 1.

Suomalaisten yleisimmin käyttämät vähittäismaksutavat

Lähde: Suomen Pankin kuluttajakyselyt, maaliskuu 2021 ja maaliskuu 2022.

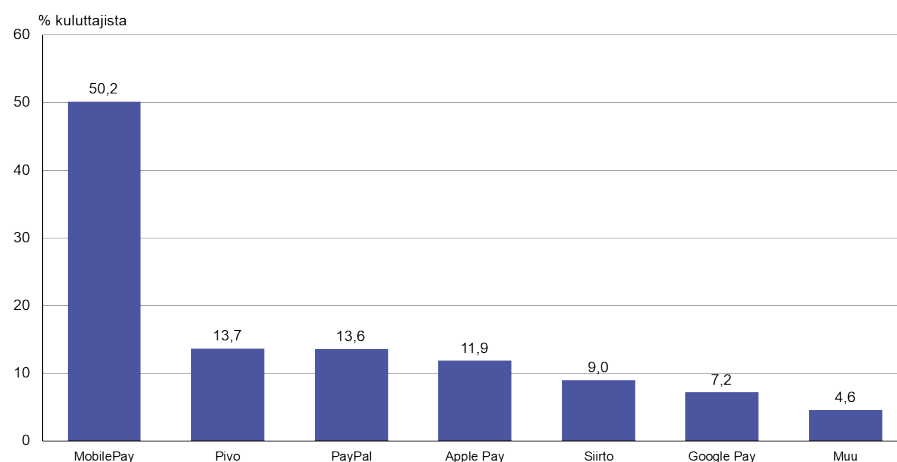
Maaliskuussa tehdystä kyselystä selviää, että valtaosa mobiilimaksujen käyttäjistä suosii sitä sen helppouden ja vaivattomuuden sekä nopeuden takia. Koronapandemian aikana lisääntynyt hygienian huomiointi sekä fyysisten kontaktien välttely **ovat lisänneet myös kiinnostusta mobiilimaksamista kohtaan**. Eri toimijoilta saatujen tietojen perusteella mobiilimaksamisen kasvu on ollut ennennäkemättömän voimakasta pandemian aikana. Suomen Pankin maksuliiketilastojen perusteella vuoden 2021 aikana mobiilimaksusovelluksilla siirretyn rahan määrä oli lähes kolme kertaa enemmän kuin edellisvuonna. Lisäksi osa pankeista on vasta lisännyt tiettyjä mobiilimaksusovelluksia valikoimiinsa, mikä on osaltaan kiihdyttänyt mobiilimaksamisen yleistymistä viime vuosina^[2].

Suomessa selvästi suosituin mobiilimaksusovellus on tanskalainen MobilePay, joka löytyi kuluttajakyselyn perusteella jo joka toisen 15–79-vuotiaan suomalaisen puhelimesta maaliskuussa 2022 (kuvio 2). MobilePayn suosiota selittää osittain se, että se on ollut ensimmäisiä suomalaisille tarjolle tulleita mobiilimaksusovelluksia ja se on kaikkien Suomessa toimivien pankkien asiakkaiden käytettävissä. Muiden toimijoiden kesken markkinaosuudet ovat jakautuneet tasaisemmin. Toiseksi suosituin mobiilimaksusovellus oli kotimainen Pivo ja kolmanneksi suosituin yhdysvaltalainen PayPal. Applen ja Googlen maksuratkaisuja, jotka soveltuvat lähinnä maksamiseen kivijalka- ja verkkokaupoissa, käytti puolestaan yhteensä lähes joka viides suomalainen.

2. Esimerkiksi Osuuspankki toi Apple Pay -palvelun asiakkaidensa käyttöön maaliskuussa 2021 ja Google Pay -palvelun maaliskuussa 2022: https://www.op.fi/op-ryhma/medialle/tiedotteet?id=3918887_PRC ja https://www.op.fi/op-ryhma/medialle/tiedotteet?id=4204587_PRC.

Kuvio 2.

Käytetyimmät mobiilimaksusovellukset Suomessa

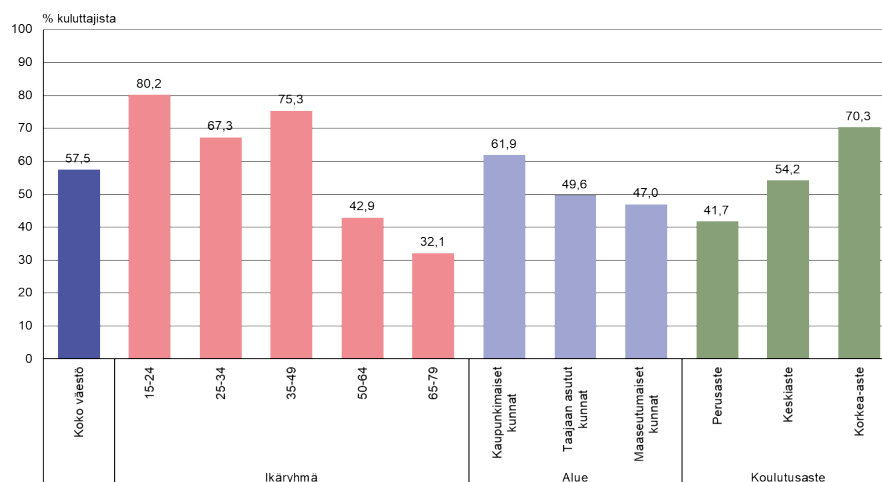

Lähde: Suomen Pankin kuluttajakysely, maaliskuu 2022.

Yleisintä mobiilimaksujen käyttö on nuorempien ikäryhmien keskuudessa. Kaikkein eniten mobiilimaksuja käyttävät 15–24-vuotiaat, joista yli 80 prosentilla oli jokin mobiilimaksusovellus käytössään maaliskuussa 2022 (kuvio 3). Aiemmin lähinnä nuorten keskuudessa suosittu mobiilimaksaminen on yleistynyt viime vuosina voimakkaasti myös vanhempien ikäluokkien keskuudessa: yli 65-vuotiaista lähes kolmannes on jo omaksunut mobiilimaksujen käytön. Myös asuinpaikalla ja koulutusasteella näyttäisi olevan merkittävä vaikutus maksutavan valintaan. Esimerkiksi kaupunkien asukkaista 62 prosenttia käytti mobiilimaksuja, kun maaseudulla vastaava osuus oli 47 prosenttia. Ero korkeasti koulutettujen ja perusasteen opinnot suorittaneiden välillä on myös silmiinpistävä.

Kuvio 3.

Mobiilimaksujen käyttäjät taustamuuttujien mukaan

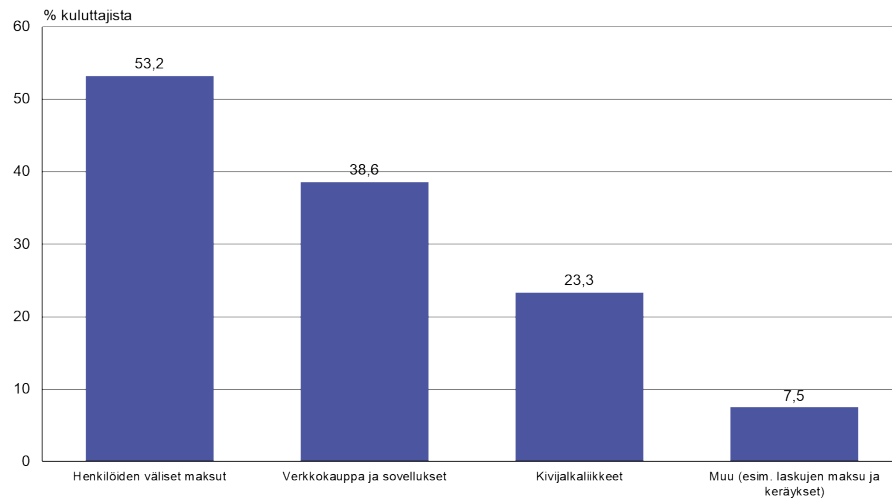
Lähde: Suomen Pankin kuluttajakysely, maaliskuu 2022.

Henkilöiden välinen maksaminen on ollut avainasemassa mobiilimaksamisen yleistymisessä

Henkilöiden välisessä maksamisessa mobiilimaksusovellusten käytöstä on tullut valtavirtaa Suomessa. Maaliskuussa 2022 jo yli puolet 15–79-vuotiaista suomalaisista käytti mobiilimaksusovelluksia rahan siirtämiseen henkilöltä toiselle (kuvio 4). Mobiilimaksaminen on helpottanut erityisesti kulujen jakamista esimerkiksi kavereiden tai perheenjäsenten kesken. Aikaisemmin henkilöiden väliset maksut on hoidettu pääsääntöisesti käteisellä, eikä tilisiirtojen lisäksi muuta digitaalista vaihtoehtoa ole ollut. Mobiilimaksamisen hyöty perinteisiin tilisiirtoihin verrattuna perustuu siihen, ettei vastaanottajan nimeä ja tilinumeroa tarvitse tietää, vaan pelkkä puhelinnumero riittää. Lisäksi vastaanottaja saa sovellukseensa ilmoituksen onnistuneesta maksusta heti, ja parhaimmillaan varat liikkuvat henkilöltä toiselle myös reaaliajassa.

Kuvio 4.

Mobiilimaksujen yleisimmät käyttötapaukset

Lähde: Suomen Pankin kuluttajakysely, maaliskuu 2022.

Mobiilimaksujen yleistymisen henkilöiden välisten maksujen kautta on myös seurausta alan yritysten strategisista valinnoista. Henkilöiden välinen maksaminen on ollut tärkeä asiakashankintakanava monille alan yrityksille, mutta ei itsessään tuo tulovirtaa. Kuluttajille palveluiden käyttö on ilmaista, sillä maksaminen on palvelu, josta kuluttajat eivät tyypillisesti ole valmiita maksamaan. Jokaisesta sovelluksella tehdystä maksusta aiheutuu palveluntarjoajalle kuitenkin kustannuksia taustalla olevien maksujärjestelmien käytöstä. Liiketoiminnallisista syistä monet mobiilimaksupalveluiden tarjoajat ovat laajentaneet toimintojaan myös kauppiaapuolelle. Myös kauppiaalle on syntynyt paineita lisätä valikoimiinsa riittävän suosion saavuttaneita mobiilimaksutapoja, kun yhä useamman kuluttajan puhelimesta löytyy jokin maksusovellus.

Nykyisin useimmilla mobiilimaksusovelluksilla voi henkilöiden välisten maksujen lisäksi maksaa monissa kivijalkaliikkeissä ja verkkokaupoissa. Palveluntarjoajilta saatujen tietojen mukaan suurin osa mobiilimaksusovellusten kasvusta viime vuosina on tullut juuri kauppiaalle tehdyistä maksuista. Erityisen voimakasta kasvu on ollut verkkokaupan puolella, jossa mobiilimaksuja kertoi käyttävänsä jo lähes 40 prosenttia kuluttajista maaliskuussa 2022. Kivijalkaliikkeissä mobiilimaksamisen yleistymisen on sen sijaan ollut hitaampaa, ja puhelimella maksamista esimerkiksi kaupan kassalla tai ravintolassa on kokeillut alle neljännes kuluttajista. Muihin käyttötarkoituksiin, kuten laskujen maksamiseen tai hyväntekeväisyyskeräyksiin, mobiilimaksusovelluksia käytti maaliskuussa noin kahdeksan prosenttia kuluttajista.

Verkko- ja sovelluspohjaisessa maksamisessa mobiilimaksamisen suosion kasvua selittää pitkälti sen nopeus ja sujuvampi käyttökokemus perinteisiin maksuvaihtoehtoihin verrattuna. Mobiilimaksaminen yksinkertaistaa verkkomaksamista, sillä se vähentää monivaiheisia tunnistautumisprosesseja. Mobiilimaksamiseen ei tarvitse tunnuslukulistaa tai -sovellusta, vaan riittää että maksu hyväksytään esimerkiksi

salasanan tai sormenjäljen avulla. Mobiilisovellusten käyttö verkkomaksamiseen edellyttää, että verkkokauppias tai sen maksupalveluntarjoaja on tehnyt sopimuksen näiden maksutapojen käytöstä. Eräiden verkkomaksupalveluiden tarjoajien mukaan mobiilimaksaminen oli neljänneksi suosituin maksutapa verkossa vuonna 2020^[3]. Perinteinen verkkopankki- ja korttimaksu olivat kuitenkin edelleen suomalaisten yleisimmin käyttämät verkko-ostosten maksutavat.

Lisäksi mobiilimaksamisen yleistymistä verkossa on edesauttanut kulutuksen siirtyminen ylipäättään yhä laaja-alaisemmin verkkokauppaan ja digitaalisiin kanaviin erityisesti koronapandemian aikana. Huomattava osa verkkokauppojen liikenteestä tulee nykyään älypuhelimien kautta, mikä tukee mobiilimaksamisen kasvua myös jatkossa. Mobiilista on tullut suosituin kanava verkkokaupoissa asiointiin ja verkko-ostamiseen, ja on luonnollista, että myös varsinainen maksaminen tapahtuu samalla laitteella. Kun kuluttajan ei tarvitse manuaalisesti syöttää korttinsa tietoja ja tekee jo valmiiksi tilausta älypuhelimella, mobiilimaksu on luonteva vaihtoehto verkkomaksamiseen. Verkkokauppa on kuitenkin eri maksutapojen taistelutanner ja samanaikaisesti myös muut maksutavat, kuten laskulla maksaminen, kilpailevat mobiilimaksamisen kanssa.

Kivijalkaliikkeissä mobiilimaksujen käyttö on vielä hyvin vähäistä

Kivijalkakaupan puolella on toistaiseksi vähemmän kilpailua eri maksutapojen välillä. Suomessa perinteinen kortti on edelleen selvästi suosituin maksutapa kaupan kassalla (kuvio 5). Perinteinen korttimaksaminen näyttäisi kuitenkin menettäneen suosiotaan, kun mobiilimaksutapojen käyttö on lisääntynyt. Mobiilimaksujen käyttö päivittäistavaraostosten ensisijaisena maksutapana on kuitenkin vielä hyvin vähäistä: kuluttajakyselyn perusteella ainoastaan neljä prosenttia 15–79-vuotiaista suomalaisista käytti mobiilimaksamista pääasiallisena maksutapanaan maaliskuussa 2022. Vaikka koronapandemian myötä käteisen käyttö on vähentynyt entisestään, oli käteisrahalla maksaminen edelleen yleisempää kuin mobiilimaksaminen.

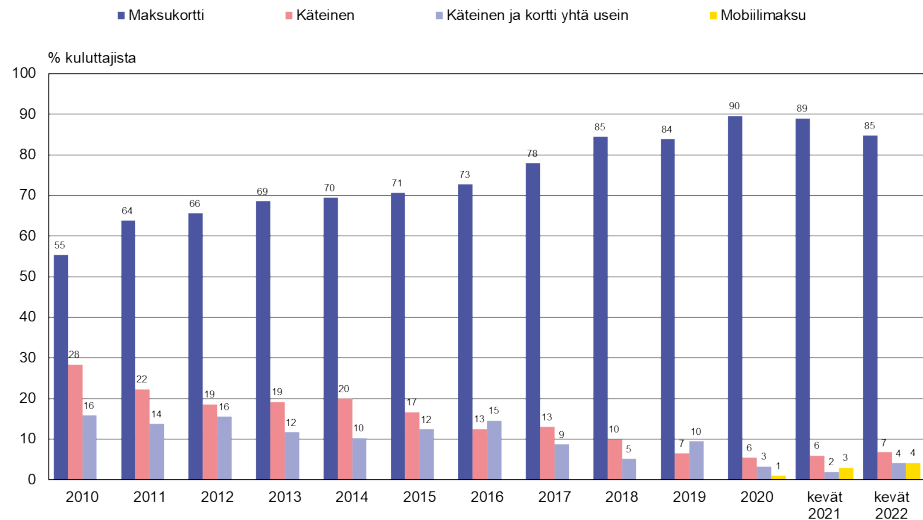
3. Ks. esim. Paytrail (2021), Verkkokauppa Suomessa 2020: [https://www.paytrail.com/raportti/verkkokauppa-suomessa-2020?hsCtaTracking=b9fcea5a-](https://www.paytrail.com/raportti/verkkokauppa-suomessa-2020?hsCtaTracking=b9fcea5a-bd77-46f5-8631-679a71fe0311%7C89bbo2a9-0f05-48a6-9a39-9408aed9d11b)

bd77-46f5-8631-679a71fe0311%7C89bbo2a9-0f05-48a6-9a39-9408aed9d11b ja Svea (2021), Learning lessons from changing shopping habits - how to keep customers happy in 2021: [https://f.hubspotusercontent00.net/hubfs/2478856/](https://f.hubspotusercontent00.net/hubfs/2478856/Svea_Verkkokauppatutkimus_2021.pdf?__hstc=&__hssc=&hsCtaTracking=8fac8f60-e43b-41a8-b838-7a7f9e9ac947%7C4bc46bc4-f28e-481ba33-4a98cc43df11)

Svea_Verkkokauppatutkimus_2021.pdf?__hstc=&__hssc=&hsCtaTracking=8fac8f60-e43b-41a8-b838-7a7f9e9ac947%7C4bc46bc4-f28e-481ba33-4a98cc43df11.

Kuvio 5.

Päivittäistavaraostosten yleisin maksutapa 2010-2022

Lähde: Suomen Pankin kuluttajakysely, 2010-2022. Viimeisin kysely maaliskuuta 2022.

Kaupan kassalla mobiilimaksu hoituu esimerkiksi käyttämällä puhelinta maksupäätteen lähellä samaan tapaan kuin perinteistä korttia lähimaksussa. Mobiilimaksamisen etu perinteiseen korttimaksamiseen verrattuna on se, ettei fyysisiä maksukortteja ja lompakkoa tarvitse välttämättä kantaa erikseen mukana. Puhelin kulkee useimmilla meistä mukana silloinkin, kun lompakko unohtuu kotiin. Mobiilimaksulla on jo nyt myös mahdollista maksaa 50 euron lähimaksurajan ylittävät ostokset ilman erillisen tunnusluvun näppäilyä maksupäätteeseen, toisin kuin perinteisessä korttimaksussa. Voidakseen maksaa, käyttäjän tulee avata puhelimen lukitus esimerkiksi salasanan, sormenjäljen tai kasvojentunnistuksen avulla, mikä täyttää sääntelyn edellyttämät turvallisuusvaatimukset.

Kaupan näkökulmasta ei ole juurikaan merkitystä, maksavatko kuluttajat ostoksensa fyysisellä kortilla vai puhelimella. Jos mobiilimaksu perustuu samaan NFC-teknologiaan kuin lähimaksukortti, sillä voi maksaa samoissa paikoissa kuin fyysisellä kortilla. Apple Payn ja Google Payn kaltaiset ratkaisut hyödyntävät tätä ominaisuutta. Sen käyttöönotto ei vaadi myöskään kauppiaalta lisäinvestointeja, vaan tavallisten lähimaksujen vastaanottovalmius riittää. Esimerkiksi MobilePayn tapauksessa hyödynnetään sen sijaan bluetooth-yhteyttä tai QR-koodia, joilla maksaminen kuitenkin edellyttää, että kauppa tukee kyseistä tekniikkaa. Tätä vaihtoehtoa ei ole tällä hetkellä käytössä kaikissa liikkeissä, mikä on voinut osittain vaikuttaa mobiilimaksamisen hitaaseen yleistymiseen kaupan kassalla.

Kauppiaan päätökseen hyväksyä tiettyjä maksutapoja vaikuttaa niiden käyttöönotto- ja transaktiokustannukset, luotettavuus ja turvallisuus sekä asiakkaiden mieltymykset. Kuluttajien lisäksi myös kauppiaat arvostavat sitä, että maksutapa on nopea, eikä aiheuta turhaa viivettä kassalla. Suurimmilta kaupparyhmiltä saatujen tietojen mukaan kaikista kivijalkaliikkeissä tehdyistä mobiilimaksuista suurin osa tehdään NFC-teknologiaan pohjautuvilla mobiilimaksutavoilla. Suurimpana selittävänä tekijänä tälle eri toimijat

mainitsivat lähimaksamiseenkin perustuvan NFC-tekniikan sujuvamman käyttökokemuksen kaupan kassalla esimerkiksi bluetooth-yhteyteen verrattuna. Laitevalmistaja Apple on kuitenkin rajoittanut laitteidensa NFC-ominaisuuden käyttöä, mikä on hankaloittanut muiden samaa teknologiaa hyödyntävien palveluiden kehittämistä.

Mobiilimaksamisen hitaaseen yleistymiseen kivijalkaliikkeissä on hyvin todennäköisesti vaikuttanut myös se, ettei kotimaisten kauppaketjujen kanta-asiakaskortteja ole vielä mahdollista yhdistää kaikkiin tarjolla oleviin mobiilimaksusovelluksiin. Kaikki haastatellut toimijat toivat esille sen, että suomalaiset ovat yleisesti ottaen hyvin sitoutuneita kauppojen kanta-asiakasohjelmiin. Jos fyysinen kanta-asiakaskortti pitää joka tapauksessa kaivaa esille maksun yhteydessä, tämä voi lisätä todennäköisyyttä valita kaupan kassalla myös maksutavaksi perinteinen kortti. Kuluttajakyselyn ja kauppiailta saatujen tietojen perusteella mobiilimaksuja käytetään nykyisin lähinnä pienten ostosten maksamiseen. Myös tämä voi liittyä kanta-asiakasetuihin, sillä isompien ostosten kohdalla niillä voi olla suurempi merkitys kuluttajille.

Kehitys huomattavan paljon jäljessä muita Pohjoismaita

Korkeasta digitalisaation asteesta huolimatta mobiilimaksaminen on Suomessa edelleen muita Pohjoismaita selvästi harvinaisempaa. Muissa Pohjoismaissa on käytössä yksi paikallinen mobiilimaksusovellus, jonka taustalla toimii yleensä useat pankit tai yksi isoimman markkinaosuuden omaava pankki. Ruotsissa käytössä oleva paikallinen sovellus on Swish, Norjassa Vipps ja Tanskassa MobilePay. Muissa Pohjoismaissa mobiilimaksujen käyttö on niin yleistä, että esimerkiksi ruotsin kieleen on muodostunut verbi "swishata" kuvaamaan Swishillä suoritettua maksutapahtumaa. Hyvin suosittua se on myös Tanskassa, jossa keskuspankin tekemän selvityksen mukaan jopa 94 prosenttia 15–79-vuotiaista käyttää jo jotain mobiilimaksusovellusta^[4]. Suomessa vastaava osuus oli vain 58 prosenttia maaliskuussa 2022.

Eroa muihin Pohjoismaihin selittää osittain se, että Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa mobiilimaksamisen markkinoita on jo pitkään hallinnut selvästi yksi paikallinen toimija. Esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa mobiilimaksamisen suosion taustalla on laaja pankkien välinen yhteistyö paikallisten mobiilimaksusovellusten kehittämisessä, mikä on edistänyt palvelun tarjoamista luontevasti kaikkien pankkien asiakkaille, tarjonnut mittakaavaetuja sekä mahdollistanut vahvan brändin luomisen. Palvelun tarjoaminen kuluttajien oman pankin kautta on myös voinut vaikuttaa siihen, että kuluttajat ovat luottaneet sovelluksiin ja niiden turvallisuuteen alusta alkaen. Suomessa vastaavan vahvan kotimaisen sovelluksen puute on voinut vaikuttaa siihen, ettei mobiilimaksujen käyttö ole yleistynyt samoissa määrin kuin muissa Pohjoismaissa.

Kuluttajan näkökulmasta mobiilimaksamisen pitäisi yksinkertaistaa maksamista, eikä maksutavan valinta saisi olla monimutkaista tai epäselvää. Osa tarjolla olevista mobiilimaksamisen ratkaisuista soveltuu kuitenkin vain tiettyihin käyttötarkeoituksiin,

4. Ks. aiheesta: Danmark Nationalbank (2022), [Denmark is among the most digitalised countries when it comes to payments](#), helmikuu 2022.

eivätkä kaikki sovellukset ole kaikkien pankkien asiakkaiden käytettävissä. Lisäksi henkilöiden välinen maksaminen yleensä edellyttää, että sekä maksajalla että maksunsaajalla on sama sovellus käytössään. On siis ymmärrettävää, jos kaikki eivät tunnista vielä mobiilimaksamisen hyötyjä. Kuluttajilta kysyttäessä kävi ilmi, että 15 prosenttia suomalaisista ei käytä mobiilimaksamista, koska kokevat sen vaivalloiseksi tai muut maksutavat helpommiksi käyttää. Lisäksi kymmenen prosenttia kuluttajista kertoi syyksi sen, ettei ole kokenut vielä tarvetta tai kiinnostusta kokeilla mobiilimaksamista.

Yhtenä syynä mobiilimaksamisen hitaammalle yleistymiselle on voinut myös olla suomalaisten yleinen varovaisuus kortti- ja henkilötietojensa kanssa. Maaliskuussa tehdyn kyselyn mukaan 12 prosenttia kuluttajista ei pitänyt mobiilimaksamista tarpeeksi turvallisena vaihtoehtona. Tosiasiassa mobiilimaksaminen on oikeastaan jopa lisännyt maksamisen turvallisuutta. Toisin kuin lukituksella suojatun puhelimen, varastetun lompakon avaamiseen ei tarvita sormenjälkeä, kasvojentunnistusta tai salasanaa. Mobiilimaksu on perinteistä korttimaksua turvallisempaa myös siksi, että maksun yhteydessä kauppiaille ei välitetä varsinaista korttinumeroa vaan ainoastaan siitä muodostettu tapahtumakohtainen digitaalinen vastinpari. Tämän tokenisoinniksi kutsutun toimintatavan etuna on se, että varsinaisen kortin tiedot eivät voi päätyä väärin käsiin.

Puhelimella on turvallista maksaa, kunhan ladattava maksusovellus on tunnetun maksupalveluntarjoajan ja pitää huolta oman puhelimensa turvallisesta käytöstä. Puhelin on esimerkiksi hyvä suojata aina salasanalla, sormenjäljellä tai kasvojentunnistuksella. Salana kannattaa valita myös niin, ettei sitä ole helppo arvata. Toisaalta kaiken keskittäminen mobiililaitteeseen voi olla osaltaan myös riski. Jos on täysin riippuvainen puhelimesta pankkiasioiden hoidossa, laitteen rikkoutuessa tai kadotessa omia henkilökohtaisia asioita voi olla vaikeampaa hoitaa. Puhelimen akun varauksen riittävyydestä huolehtiminen vaatii käyttäjältä myös tarkkaavaisuutta. Kaikkiin maksutapoihin liittyy kuitenkin niille ominaisia riskejä ja maksajan on aina syytä olla huolellinen.

Yleisin syy sille, miksi kuluttajat suosivat tiettyjä maksutapoja, vaikuttaisi kuitenkin olevan tapa tai tottumus. Kuluttajakyselyn perusteella lähes neljännes suomalaisista ei käytä mobiilimaksamista, koska on yksinkertaisesti tottunut maksamaan perinteisellä kortilla tai käteisellä. Suomalaiset ovat yleisesti ottaen hyvin tyytyväisiä nykyisiin maksutapoihinsa, jolloin uusien menetelmien käyttöönotto voi olla hitaampaa^[5]. Niin kauan kuin käytössä oleva teknologia, kuten perinteinen korttimaksu, koetaan riittävän hyväksi tavaksi maksaa, kuluttajat eivät välttämättä ole kovin halukkaita kokeilemaan uusia vaihtoehtoja. Teknologiaan tottuminen vie aikaa ja monet ovat varovaisia kokeillessaan uusia menetelmiä, etenkin kun kyse on heidän rahoistaan.

Sen sijaan erityisen suuria harppauksia mobiilimaksamisessa on otettu sellaisissa maissa, joissa korttimaksaminen ei ole vakiinnuttanut asemaansa samalla tavalla kuin esimerkiksi Suomessa. Esiin nostetaan usein Kiina, jossa käteisen käytöstä on siirrytty käytännössä suoraan mobiilimaksamiseen. Kiinalaisten Alipay ja WeChat Pay

5. Ks. aiheesta: EKP (2022), Study on New Digital Payment Methods, maaliskuu 2022, Euroopan Keskuspankki: https://www.ecb.europa.eu/paym/digital_euro/investigation/profuse/shared/files/dedocs/ecb.dedocs220330_report.en.pdf.

-sovellusten käyttö on aivan omassa luokassaan Pohjoismaihin verrattuna. Keskuspankin tekemän selvityksen perusteella Kiinassa kaksi kolmasosaa maksutapahtumista tehtiin puhelimella, 23 prosenttia käteisellä ja vain seitsemän prosenttia kortilla vuonna 2019^[6].

Mobiilimaksamisen yleistymistä tukee jatkossakin moni trendi

Mobiilimaksamisen markkinat ovat Euroopassa edelleen hyvin hajanaiset, eikä kansalliset maksusovellukset toimi yleensä valtioiden rajojen yli. Palveluntarjoajien arvioiden mukaan yksi seuraavista luonnollisista kehitysaskeleista onkin eri mobiilimaksuratkaisujen keskinäinen yhteentoimivuus niin eurooppalaisella kuin kansallisella tasolla. Viime vuosina on jo käynnistetty monia markkinaehtoisia yhteistyöhankkeita, joiden tavoitteena on yhtenäistää mobiilimaksamista Euroopassa^[7]. Markkinoiden hajanaisuus on myös hyödyttänyt muutamaa kansainvälistä suuryritystä, joiden sovelluksilla on jo nyt mahdollista tehdä rajat ylittäviä maksuja. Näiden rinnalla pienempien paikallisten toimijoiden voi olla haastavaa puolustaa asemaansa yhä kirstyvässä kilpailussa.

Maksamisen markkinat poikkeavat merkittävästi tavanomaisista kulutushyödyke- ja palvelumarkkinoista, koska maksamiselle on ominaista vahvat verkostovaikutukset. Tämä tarkoittaa tilannetta, jossa palvelun käytöstä koettu hyöty kasvaa sitä suuremmaksi, mitä enemmän käyttäjiä palvelulla on. Kauppiaille aiheutuu puolestaan paineita ottaa vastaan riittävän suuren suosion saavuttanut maksutapa. On siis luonnollista, että kuluttajat ja kauppiat siirtyvät käyttämään vähitellen samoja palveluita, ja joitain tippuu pois markkinalta. Maksamisen alalla ylipäättään on jo pitkään nähty kansainvälistymisen ja keskittymisen trendi, ja on todennäköistä, että samanlaista kehitystä nähdään jatkossa myös mobiilimaksamisen markkinoilla.

Esimerkiksi pohjoismaalaiset MobilePay, Pivo ja Vipps kertoivat kesällä 2021 aikeistaan yhdistyä mahdollistaen jatkossa myös rajat ylittävät mobiilimaksut Pohjoismaiden välillä^[8]. Yhdistyminen odottaa kuitenkin vielä EU:n kilpailuviranomaisten hyväksyntää.

Markkinan keskittyminen voisi siis tehdä mobiilimaksamisesta myös kuluttajien kannalta mahdollisesti houkuttelevampaa. EKP:n digitaalisia lompakoita koskevan kyselyn perusteella euroalueen asukkaat eivät ole kovin halukkaita ottamaan uusia maksutapoja käyttöön nykyisten rinnalle^[9]. Sen sijaan suurin osa kuluttajista toivoisi, että yhtä ja samaa maksutapaa voisi käyttää mahdollisimman monessa eri tilanteessa.

6. Ks. aiheesta: People's Bank of China (2021), Progress of Research & Development of E-CNY in China, heinäkuu 2021, People's Bank of China: <http://www.pbc.gov.cn/en/3688110/3688172/4157443/4293696/2021071614584691871.pdf>

7. Esim. eurooppalaisten mobiilimaksujärjestelmien yhdistyksen (European Mobile Payment Systems Association, EMPSA) tavoitteena on lisätä yhteistyötä ja yhteentoimivuutta paikallisten maksuratkaisujen välillä: <https://empsa.org/>.

8. Ks. esim. MobilePayn tiedote aiheesta: <https://www.mobilepay.fi/artikkelit/2021/06/30/mobilepay-to-merge-with-norwegian-vipps-and-finnish-pivo>.

9. Ks. aiheesta: EKP (2022), Study on New Digital Payment Methods, maaliskuu 2022, Euroopan Keskuspankki: https://www.ecb.europa.eu/paym/digital_euro/investigation/profuse/shared/files/dedocs/ecb.dedocs220330_report.en.pdf.

Toisaalta useasta eri vaihtoehdosta voi olla myös hyötyä, sillä käyttäjien mieltymykset ja vaatimukset saattavat vaihdella paljonkin käyttökohteesta riippuen eli siitä, maksetaanko kivijalkaliikkeessä, verkkokaupassa vai henkilöiden välillä.

Mobiilimaksupalveluita kehitetään jatkuvasti ja uusien tulonlähteiden etsimiseksi niiden tarkoituksena on ollut tavallisesti laajentua henkilöiden välisestä maksamisesta myös muihin käyttötapoihin tai kehittää lisäarvopalveluita. Jo nyt useisiin sovelluksiin on mahdollista tallentaa esimerkiksi lippuja, joidenkin kauppojen lahja- ja kanta-asiakaskortteja sekä muita dokumentteja. Alan toimijoiden arvioiden mukaan sovellusten käyttökohteet todennäköisesti edelleen monipuolistuvat ja tulevaisuuden sovellukset sisältävät yhä enemmän erilaisia lisäarvopalveluita. Kenties joskus tulevaisuudessa mobiililompakkoon voi säilöä kaiken mitä aikaisemmin on pidetty fyysisessä lompakossa aina eri maksuvälineistä henkilöllisyystodistukseen^[10].

Yksi mobiilimaksusovellusten kehityssuunta, josta on jo olemassa paljon esimerkkejä, on uudenlaisten lisäarvopalveluiden tarjoaminen myös henkilökohtaisen taloudenpidon tueksi. Esimerkiksi mahdollisuus maksaa kaverille oma osuus laskusta heti yhteisen illallisen jälkeen tai vastaanottaa sähkölasku suoraan puhelimeen ovat voineet helpottaa omaa talouden hallintaa. Joidenkin pankkien tarjoamien lompakkosovellusten avulla on puolestaan mahdollista seurata omaa rahankäyttöä reaaliaikaisesti ja saada puhelimeen ilmoitus aina kun kortilta tapahtuu veloitus. Niiden kautta asiakas voi myös muun muassa nähdä ostosten jakautumisen eri luokkiin ja vertailla sitä aikaisempaan kulutuskäyttäytymiseen.

Ääriesimerkki mobiilisovellusten käyttömahdollisuuksien monipuolistumisesta löytyy Aasiasta. Niin kutsuttuihin "superapplikaatioihin" (eng. superapp) on keskitetty monia arkielämän kannalta keskeisiä digitaalisia palveluita ja toimintoja sekä maksamisen ja rahoituksen palveluita. Esimerkiksi kiinalaiset Alipay ja WeChat -sovellukset ovat laajoja palvelualustoja, joiden kautta myös kumppaneilla on pääsy laajaan asiakaskuntaan. Yhdellä ja samalla sovelluksella on varsinaisen maksamisen lisäksi mahdollista hoitaa muun muassa ruokatilaukset ja hotellivaraukset, lähettää viestejä sekä hakea lainaa.

Haastateltujen toimijoiden näkemykset eroavat hieman sen suhteen, tuleeko monikäyttöisin mobiilimaksupalvelu johtamaan markkinoita tulevaisuudessa vai tarvitaanko jatkossakin useita eri sovelluksia. Uusia innovatiivisia toimijoita tulee todennäköisesti myös edelleen markkinoille. Maksamisen markkinoilla menestyminen on kuitenkin vahvasti riippuvaista verkostovaikutuksista, mikä asettaa viime kädessä rajan markkinan hajanaisuudelle. Kuinka moni mobiilimaksupalvelu pystyy saavuttamaan tarpeeksi laajan käyttäjäverkoston? Ja kuinka kykeneviä tai halukkaita kaupat ovat ottamaan valikoimiinsa uusia maksutapoja? On mahdotonta arvioida mobiilimaksamisen tulevaisuutta tarkasti, mutta muutoksia tullaan varmasti näkemään.

Ketkä ovat hyötäneet mobiilimaksamisesta eniten?

Verkostovaikutukset voivat aikaansaada hallitsevia markkina-asemia ja johtaa erityisesti

10. Ks. esim. Euroopan komission ehdotus yhteiseurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_2663.

isompien toimijoiden pyrkimykseen luoda kilpailua rajoittavia rakenteita tai hankaloittaa markkinoille tuloa esimerkiksi hinnoittelulla tai ehdoilla, jotka suosivat kyseistä palveluntarjoajaa.

Mobiilimaksamisen kehityksen kannalta teknologian tarjoajilla voi olla erityisen paljon vaikutusvaltaa. Esimerkiksi Applen päätös rajoittaa NFC-ominaisuutta vain yhtiön oman Apple Pay -maksupalvelun käyttöön on alan toimijoiden mukaan hankaloittanut muiden samaa teknologiaa hyödyntävien palveluiden kehittämistä. Tämä on voinut vääristää kilpailua ja hidastaa osaltaan mobiilimaksamisen yleistymistä. Sen sijaan esimerkiksi Android-laitteissa NFC-ominaisuuden käyttöä ei ole rajoitettu, vaan pankit ja muut kilpailijat ovat voineet tarjota siihen perustuvia omia maksusovelluksia. Asia on kiinnittänyt myös EU:n kilpailuviranomaisten huomion. Euroopan komissio julkaisi toukokuussa 2022 tiedoksiannon, jonka mukaan Applen epäillään rikkoneen unionin kilpailulainsäädäntöä sekä rajoittaneen kuluttajien valinnanvapautta toiminnallaan^[11].

Toistaiseksi valtaosa mobiilimaksamisen ratkaisuista toimii korttimaksamisen infrastruktuurin varassa, jonka ylläpitäminen on vahvasti keskittynyttä muun muassa kansainvälisille korttiyhtiöille (esim. Visa ja Mastercard). Korttimaksamista hyödyntäville mobiilimaksupalveluiden tarjoajille aiheutuu kustannuksia taustalla olevien korttien ja järjestelmien käytöstä. Esimerkiksi henkilöiden väliset maksut ovat kuitenkin loppukäyttäjille ilmaisia, joten jokainen sovelluksella tehty rahan siirto henkilöltä toiselle tuottaa palveluntarjoajalle tappiota. Kuluttajilta on vaikeaa periä palvelumaksuja sovellusten käytöstä, koska myös ilmaisia vaihtoehtoja on tarjolla. Mitä suuremmaksi käyttäjäverkosto ja sovellusten käyttömäärä ovat kasvaneet, sitä suuremmaksi ovat kasvaneet myös henkilöiden välisistä maksuista aiheutuneet tappiot.

Maksamisen markkinoille on tyypillistä myös se, että uudet markkinoille tuodut maksutavat syövät aikaisemmin tarjolla olleiden maksuvälineiden markkinaosuuksia, ilman että markkinat itsessään kasvaisivat. Käteisellä on aikaisemmin ollut hallitseva asema henkilöiden välisessä maksamisessa, eikä perinteisten tilisiirtojen lisäksi muita digitaalisia maksuvaihtoehtoja ole ollut. Mobiilimaksusovellukset ovat mahdollistaneet sen, että rahansiirrot henkilöltä toiselle voivat kulkea nykyisin myös korttimaksuina. Tämä on kasvattanut puolestaan korttimaksamisen alalla toimivien yritysten tulovirtaa, koska ne ovat päässeet aikaisemmin korttimaksujen ulottumattomissa olleelle markkina-alueelle.

Myös pankeille aiheutuu mobiilimaksamisesta kustannuksia. Esimerkiksi Apple Payn ja Google Payn tuominen asiakkaiden käyttöön vaatii pankeilta kahdenvälisen sopimusten tekemistä Applen ja Googlen kanssa. Sopimuksen ehtoihin lukeutuu näille yrityksille menevä pieni prosenttiosuus jokaisesta maksusta. Applen ja Googlen neuvotteluasema pankkeja kohtaan on vahva, sillä yhden pankin lähtiessä mukaan kasvaa myös paine muiden pankkien osalta. Toisaalta pankit ovat voineet myös hyötyä mobiilimaksamisen yleistymisestä. Mobiilimaksaminen on mahdollistanut käteisen käytön vähenemisen, mikä on luonut pankeille kannustamia edistää mobiilimaksupalveluiden käyttöönottoa. Käteinen on ainut maksutapa, joka tuottaa pankeille tappiota^[12]. Korttipohjaiset

11. Ks. esim. Euroopan komission tiedote aiheesta: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_2764.

12. Ks. aiheesta: Sintonen, M. – Takala, T. (2022) Vähittäismaksamisen kustannukset: mitä maksaminen maksaa?,

maksutavat ovat sen sijaan pankeille huomattava tulonlähde.

Eniten mobiilimaksamisesta vaikuttaisi kuitenkin hyötynen vahvan markkina-aseman omaavat kansainväliset yritykset. Suomi ja monet muut EU-maat ovat jo nyt hyvin riippuvaisia esimerkiksi korttimaksamisesta Euroopan ulkopuolisista toimijoista, ja mobiilimaksaminen vaikuttaisi lisänneen tätä riippuvuutta entisestään. Eurooppalaiset viranomaiset ovat jo pitkään kantaneet huolta maksamisen markkinan rakenteesta ja eurooppalaisen maksamisen autonomiasta, mikä näkyy myös EU:n vähittäismaksustrategioiden tavoitteissa. Riippuvuus Euroopan ulkopuolisista toimijoista voi lisätä vähittäismaksujärjestelmien riskejä ja haavoittuvuutta, minkä vuoksi ei olisi toivottavaa, että markkina keskittyisi liiaksi muutamalle yhdysvaltalaisille maksukorttiyhtiölle sekä teknologian tarjoajalle.

Yksi keino vähentää riippuvuutta olisi edistää tilisiirtopohjaisten maksuvaihtoehtojen kehittämistä. Korttipohjaisten maksujen kustannuksista johtuen jotkut mobiilimaksupalveluiden tarjoajat ovat pyrkineet siirtymään tilisiirtojen hyödyntämiseen, jolloin rahat siirtyvät suoraan tililtä toiselle ilman riippuvuutta useista eri osapuolista. Tilipohjaisten ratkaisujen etu on myös se, että ne mahdollistavat usein varojen siirron reaaliajassa. Tämä voisi lisätä palvelujen kilpailullisuutta ja edistää siten maksamisen kustannustehokkuutta. Myös kuluttajat toivovat ja odottavat yhä useammin maksuilta reaaliaikaisuutta. Tätä kehitystä tukee eurojärjestelmän vähittäismaksustrategia, jonka yhtenä tavoitteena on edistää pikamaksamista Euroopassa.

Maksamisen ja siihen liittyvän teknologian osalta elämme murrosvaiheessa

Samaan aikaa, kun osa ihmisistä suosii edelleen käteisrahaa, on mobiilimaksamisesta tullut osalle mielekkäin tapa maksaa. Tämän selvityksen perusteella mobiilimaksaminen näyttäisi olevan suosituinta erityisesti nuorten, suurissa kaupungeissa asuvien sekä korkeasti koulutettujen keskuudessa. Aiemmin lähinnä nuorten keskuudessa suosittu mobiilimaksaminen on kuitenkin yleistynyt viime vuosina selvästi myös vanhempien ikäryhmien keskuudessa. Suurimmalla osalla suomalaisista on jo käytössään jokin mobiilimaksusovellus, mutta esimerkiksi käteisen käyttö on silti edelleen yleisempää kuin mobiilimaksaminen.

Suomi on mobiilimaksamisen kehityksessä yhä huomattavasti muita Pohjoismaista jäljessä, mutta suunta on sama. Pohjoismaiden välinen vertailu osoittaa, että mobiilimaksuilla on vielä merkittävä kasvupotentiaali Suomessa. Voidaan siis olettaa, että yhä useampi suomalainen ottaa mobiilimaksupalveluita tulevaisuudessa käyttöön ja sovellusten käyttömäärä jatkaa myös kasvuaan. Yhteiskunnan edelleen digitalisoituessa ja älypuhelinien käytön monipuolistuessa, mobiilimaksamisen kasvua tukee jatkossakin moni trendi. Se, kuinka nopeaa kasvuvauhti tulee olemaan, riippuu monesta eri tekijästä.

Ratkaisevaa mobiilimaksujen kasvun kannalta on se, miten nopeasti ja laajasti kuluttajat

helmikuu 2022, Suomen Pankki, Yleistajuiset selvitykset (A:128): <https://helda.helsinki.fi/bof/bitstream/handle/123456789/18285/A128.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

siirtyvät käyttämään niitä henkilöiden välisen maksamisen lisäksi myös kivitajaliikkeissä ja verkkokaupoissa. Suomessa korttimaksamisen asema on hyvin vahva. Jotta muutos maksutavoissa tapahtuisi, tulisi tyytyväisten korttimaksajien saada selvää lisähyötyä mobiilimaksamisesta. Yksi kriittinen kysymys mobiilimaksamisen yleistymisen kannalta on se, miten suomalaisille tärkeiden kanta-asiakaskorttien hyödyntämistä mobiilimaksun yhteydessä saadaan helpotettua.

Helppokäyttöisyyden lisäksi kuluttajien asenteisiin mobiilimaksamista kohtaan vaikuttaa koettu turvallisuus ja luottamus. Mobiilimaksamisen yleistymisessä voidaan nähdä joitakin samankaltaisuuksia tavallisen kortin lähimaksuominaisuuden käyttöönoton kanssa. Aluksi lähimaksamiseen liittyi epäluuloja, mutta nyt siitä on tullut arkipäivää suomalaisille. Myöskään uhkakuvat mobiilimaksamisen riskeistä eivät ole realisoituneet. Siksi mahdollinen harhakäsitys mobiilimaksamisen turvattomuudesta tulisi kumota, sillä kyseessä on oikeastaan hyvin turvallinen maksutapa.

Mobiilimaksamisen etuna voidaan nähdä myös se, että ne ovat luoneet uusia välineitä oman rahankäytön seuraamisen tueksi ja siten helpottaneet omaa talouden hallintaa digitaalisessa maailmassa. Maksupalveluiden kehittämisessä tulisikin huomioida, että kuluttajilla olisi mahdollisuus seurata ja muodostaa kokonaiskuva helposti eri sähköisillä maksutavoilla tekemistään tapahtumista. Vaikka mobiilimaksupalvelut ovat helpottaneet ja sujuvoittaneet maksamista, on kuitenkin tärkeää, että myös tulevaisuudessa eri maksuvaihtoehtoja on runsaasti tarjolla ja kuluttajat voivat maksaa itselleen mieluisalla tavalla.

Muissa Pohjoismaissa mobiilimaksamisen suosion taustalla näyttäisi olleen se, että kansallinen pankkisektori on tehnyt laajasti yhteistyötä. Maksaminen on verkostopalvelu, joka edellyttää päätöksenteon koordinoitua ja yhteisistä standardeista sopimista. Ilman palveluntarjoajien keskinäistä yhteistyötä riskinä on, että kansainvälisten korttiyhtiöiden ja teknologian tarjoajien kaltaiset toimijat vahvistavat otettaan mobiilimaksamisen markkinasta tulevaisuudessa. Markkinoiden liika keskittyminen ja riippuvuus Euroopan ulkopuolisista toimijoista voi lisätä vähittäismaksujärjestelmiemme riskejä ja haavoittuvuutta.

Maksamiseen tulisi olla käytettävissä useampia eri infrastruktuureihin ja toimintamalleihin pohjautuvia rinnakkaisia maksutapoja. Tällä voidaan vahvistaa maksamisen toimintavarmuutta ja jatkuvuutta eri tilanteissa. Lisäksi kilpailullisen markkinan ylläpitämisellä voidaan edistää muun muassa innovointia, digitaalisten tuotteiden ja palveluiden korkeaa laatua, kohtuullisia ja kilpailukykyisiä hintoja sekä kuluttajien valinnanvapautta. Maksamisen luotettavuuden ja tehokkuuden varmistamiseksi niin toimialan kuin keskuspankin on tärkeää seurata, miten mobiilimaksamisen markkina kehittyy tulevaisuudessa.

Huomiot

Ingressissä ilmoitettu älypuhelimien käyttöjääosuus on laskettu Tilastokeskuksen tietojen perusteella: https://www.stat.fi/til/sutivi/2021/sutivi_2021_2021-11-30_tau_013_fi.html ja <https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/>

StatFin/StatFin__vrm__vaerak/statfin_vaerak_pxt_11rc.px/.

Avainsanat

digitalisaatio, mobiilimaksaminen, Pohjoismaat, maksaminen, älypuhelin